

Fjirtoft: "De sam tapte krigen"

monner lite. Det er så ufattelig mange som ligger der ute og slåss med døden. Mange har fulgt med vraket når det tipper rundt.

Utover ettermiddagen og kvelden sperrer tyskerne av flere av gatene inne i Tromsø. Lastebiler kjører i skytteltrafikk til likhuset på Sentralsykehuset og til andre lokaler som står tomme. Der stables de døde oppå hverandre. Omtrent samtidig sitter telegrafist og SIS-agent Egil Lindberg fra Tromsø på loftet over likhuset med senderen. Under ham er det overfylt med døde fra «Tirpitz» når han tikker meldingen om at jakten nå endelig kan slutte: ««Tirpitz» capsized after series of hits. A little of the side and keel is above water.»

Mer enn 20 flyangrep og ett angrep med dvergubåter fra januar 1942 til november 1944 måtte til for å stoppe verdens største slagskip. Det har vært satt inn 700 bombefly og omkring 30 hangarskip i jakten. Et større antall kryssere. Destroyere. Dvergubåter. Hele dette tidsrommet har det gigantiske slagskipet bundet opp store britiske sjøstridskrefter som det var behov for andre steder. Bare med sitt nærvær i nord har det vært en sammenhengende konstant trussel mot konvoiene til Murmansk. Ifølge tyske kilder mister 1100–1200 av mannskapene livet når «Tirpitz» velter rundt. Det største tap tyskerne har under en alliert operasjon i Norge under krigen.¹¹³

Som et memento til hva som har skjedd i Tromsø er det slående i så fjern ettertid å lese stortingspresident C.J. Hambros heftige raseri når han i november måned eksploderer overfor Johan Nygaardsvold og Trygve Lie. Han er rasende over at de to har sendt fra seg det norske utkastet til våpenstillstandsbetingelser overfor tyskerne til den allierte kommisjonen som skal behandle saken. Selv er han blitt innkalt fra USA til London for å delta i behandlingen av utkastet. To timer før Hambro ankommer London har Nygaardsvold og Lie sendt fra seg forslaget.

– Det er merkelig at statsministeren og utenriksministeren i den grad plutselig har fått slikt hastverk med å avgi dette

viktige dokument at heller ikke noen av de øvrige medlemmer av regjeringen har fått anledning til å lese det, skriver Hambro til Nygaardsvold.

Stortingspresidenten hudfletter statsminister og utenriksminister. Samtidig advarer han på det sterkeste mot at en i fortsettelsen går frem på lignende måte med andre saker av den aller største betydning for Norges internasjonale stilling og landets fremtid. Et av punktene Hambro reagerer sterkest på, er forslaget som går på de tyske krigskirkegårdene i de okkuperte områdene. Her blir det foreslått at det enkelte land må kunne forbeholde seg retten til å nedlegge krigskirkegårder og krigsgraver. Men at det samtidig vil bli åpnet adgang for tyske myndigheter eller de dodes etterlatte innenfor et visst tidsrom etter kapitulasjonen å hente de dodes jordiske levninger. Hambro er nådeløs:

«Hvis det er folkerettslig nødvendig å ta et forbehold om å nedlegge tyske krigskirkegårder, er det sikkert riktig at dette er gjort. Men hvorfor åpne tyskernes adgang til å hente de dodes jordiske levninger? Det er en innbydelse til demonstrasjoner i Tyskland til å holde levende følelser og fornemmelser som i fredens interesse ikke bør gjøres permanente. La de døde begrave sine døde. De tyskere som er falt i fremmed land, er falt på sine gjerninger. Det inntrykk vi må ønske å skape i det tyske folk er at de som dro ut for å erobre og undertrykke og krenke all folkerett, de er *utslettet*; deres minne skal dø.

Det må helst ikke i Tyskland reises dem æresgravstener. Et nytt slektsledd skal ikke opplæres til å dyrke dem. En hver kultus av hjemførte tyske lik vil være en opplæring til ny erobringsslyst, ny stormannsgalskap, ny hevnttrang. De tyske tap skal være permanente; enhver tysk soldat i det fremmede skal hvile i en æreløs og glemt grav.»¹¹⁴